

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permisuniunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 304 din 8 mai 2009

HOTĂRÂREA
din 7 octombrie 2008
în Cauza Barb împotriva României

(Cererea nr. 5.945/03)

În Cauza Barb împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: Josep Casadevall, președinte, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Ann Power, judecători, și Santiago Quesada, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 16 septembrie 2008,
pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 5.945/03) îndreptată împotriva României, prin care un cetățean al acestui stat, domnul Ioan Barb (*reclamantul*), a sesizat Curtea la data de 21 martie 2001, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamantul, căruia i-a fost admisă acordarea asistenței judiciare din oficiu, este reprezentat de doamna Diana-Olivia Călinescu, avocat în București. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul, ziarist de profesie, invocă o încălcare a dreptului său la libertatea de exprimare ca urmare a condamnării sale penale pentru un articol publicat.

4. La 7 noiembrie 2005, președintele Secției a treia a decis să comunice cererea Guvernului. Astfel cum permite art. 29 § 3 din Convenție, acesta a decis să se analizeze în același timp admisibilitatea și temeinicia cauzei.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamantul s-a născut în anul 1960 și locuiește în Călan.

A. Originea cauzei

6. La data de 25 noiembrie 1999, reclamantul, ziarist de profesie, a publicat într-un ziar național un articol intitulat „O familie hunedoreană dă o țeapă de 300.000.000 lei”, cu subtitlul „Președintele Forumului German, P.D., a promis, fără bază legală, 700 de locuri de muncă în Germania; 700 de persoane au fost păcălite până acum”.

7. În acest articol, reclamantul arăta că P.D. promisese locuri de muncă în Germania, dar că, potrivit Ministerului Muncii și Protecției Sociale, acesta nu avea

(...) nicio bază legală pentru a recruta forță de muncă pentru Germania. Oamenii cărora le-a promis slujbe nu vor putea pleca niciodată dacă nu sunt selectați de partea germană (...)

(...) pentru a fi valabil în Germania, un contract de muncă trebuie să aibă ștampila MMPS [Ministerului Muncii și Protecției Sociale din România], precum și pe cea a Centralei de Mediere [din Bonn]. (...) Așadar, cursanții săi au aruncat banii pe fereastră și s-au ales doar cu promisiuni imposibil de onorat. Poate că P.D. așteaptă ca Parlamentul să voteze proiectul de lege privind protecția cetățenilor români care lucrează în străinătate. Proiectul a fost finalizat (...), dar se pare că nu figurează printre prioritățile parlamentarilor noștri.

Deocamdată, s-a constatat că P.D. nu îndeplinește condițiile cerute de lege pentru susținerea cursurilor, el neavând nici măcar atestat de predare a limbii germane. Din nefericire, nu a încălcat nicio lege scrisă, ci doar a exploatat credibilitatea sa și disperarea celor care doreau să muncească, deci nu va putea fi tras la răspundere.”

8. Reclamantul a mai arătat că P.D. informase circa 700 de persoane interesate că trebuie să urmeze un curs de limba germană și de pregătire profesională. P.D. și soția sa asigurau cursuri de limba germană cu plată și, prin intermediul societății sale, P.D. organiza cursurile de pregătire profesională. Reclamantul estima că P.D. încasase astfel aproximativ 300.000.000 de lei românești (ROL) ca urmare a acestor cursuri.

B. Cercetarea penală împotriva lui P.D.

9. La 28 ianuarie 2000, poliția a efectuat o anchetă cu privire la cursurile de limbă [germană] și de pregătire profesională organizate de P.D. Astfel, ancheta stabilise că P.D. ar fi promis unui număr de 71 de persoane care au participat la cursurile de limbă și de pregătire profesională că va interveni pe lângă funcționarii Ministerului Muncii și Protecției Sociale, în schimbul unei contribuții de 50 mărci germane (DEM) de persoană, în scopul de a obține în cel mai scurt timp ștampila ministerului pe contractele lor de muncă în Germania. Anchetatorii estimau că faptele de mai sus puteau constitui infracțiunea de trafic de influență și, prin urmare, au trimis dosarul la parchet.

10. La 20 aprilie 2000, poliția a trimis un nou dosar la parchet, care cuprindea o anchetă pentru fapte similare pretins a fi fost comise de către P.D.

11. La 21 iulie 2000, parchetul a emis o rezoluție de neîncepere a urmăririi penale, considerând că faptele comise nu constituiau infracțiunea de trafic de influență. Totuși, s-a considerat că ancheta trebuia continuată pentru a se stabili dacă faptele respective puteau constitui infracțiunea de înșelăciune și a trimis dosarul la poliție.

12. La 12 ianuarie 2001, poliția a finalizat ancheta și a propus parchetului pronunțarea unei soluții de neîncepere a urmăririi penale pentru infracțiunea de înșelăciune.

13. Prin Rezoluția din 7 martie 2001, parchetul de pe lângă Judecătoria Deva a confirmat propunerea organelor de poliție.C. Condamnarea penală a reclamantului pentru insultă

14. Prin Sentința din 14 iulie 2000, Judecătoria Deva l-a declarat pe reclamant vinovat de săvârșirea infracțiunilor de insultă și de calomnie și l-a condamnat la o amendă penală de 10.000.000 ROL, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, și la plata de daune-interese reprezentând repararea prejudiciului moral în cuantum de 75.000.000 ROL. Instanța a arătat că reclamantul publicase articolul menționat mai sus, în care afirma că P.D. păcălise 700 de persoane, promițându-le că vor avea contracte de muncă în Germania. De asemenea, s-a apreciat că P.D. a fost de bună-credință când a organizat cursurile cu acordul organelor administrative de specialitate și în baza consimțământului participanților. Instanța a concluzionat că reclamantul a comis infracțiunile de insultă și de calomnie împotriva lui P.D.

15. Prin Decizia din 26 septembrie 2000, tribunalul a admis parțial recursul reclamantului: a casat parțial sentința, l-a achitat pe reclamant pentru infracțiunea de calomnie, însă a confirmat condamnarea sa la plata unei amenzi penale, redusă la 500.000 ROL, fără suspendare, pentru săvârșirea infracțiunii de insultă. Tribunalul a respins cererile lui P.D. formulate pe latură civilă.

16. Tribunalul a reținut următoarele:

„În articol, [reclamantul] a arătat că partea civilă P.D., în calitatea sa de președinte al Forumului German, a luat legătura cu diferite instituții din țară și din Germania și societăți comerciale care se ocupă cu plasarea forței de muncă în vederea angajării românilor la lucru în Germania.

În acest sens, fiind necesară cunoașterea limbii germane, acesta a deschis (...) cursuri de inițiere în această limbă [germană], percepând taxe (...), iar valuta [DEM] a fost dată de cursanți, fără însă a le fi fost solicitată de [P. D.].

(...) [P. D.] a luat legătura cu reprezentanți din Germania pentru a facilita ocuparea de către români a unor locuri de muncă în străinătate, însă n-a avut bază legislativă necesară (...), sperând că până la terminarea cursurilor situația se va rezolva. Rezultă deci că [P. D.] a acționat cu bună-credință.

În articol sunt inserate două capitole, unul intitulat „700 de persoane au fost păcălite până acum“, în care [reclamantul] a făcut un calcul din care rezultă că [P. D.] a beneficiat de pe urma acestora de circa 300.000.000 lei [ROL], în realitate fiind doar 244 de cursanți.

Titlul și conținutul articolului (...), coroborate cu celelalte probe existente în dosarul de fond sau depuse în recurs, constituie infracțiunea de insultă (...).

Pentru existența infracțiunii de calomnie, este necesară afirmarea sau imputarea în public, trebuie să se facă cu privire la o faptă determinată și privind o anumită persoană. Or, din actele dosarului reiese că tocmai fapta determinată și persoana anume lipsesc, fiind vorba de o „familie hunedoreană“. În această situație, faptele [reclamantului] (...) întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de insultă, prevăzută de articolul 205 din Codul Penal, text de lege în baza căruia va rămâne condamnat.”

17. Condamnarea reclamantului pentru infracțiunea de insultă a fost înscrisă în cazierul judiciar.

18. La 6 martie 2001, reclamantul a plătit amenda penală.

II. Dreptul intern pertinent

19. Articolele relevante din Codul penal erau astfel redactate la data evenimentelor din cauza de față:

Articolul 205

„Atingerea adusă onoarei ori reputației unei persoane prin cuvinte, prin gesturi sau prin orice alte mijloace, ori prin expunerea la batjocură, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 2 ani sau cu amendă (...)

Acest articol a fost modificat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 58/2002, în sensul că insulta nu mai este pedepsită decât cu amendă. Ordonanța de urgență a Guvernului a fost publicată la data de 27 mai 2002 în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 351.”

Articolul 206

„Afirmarea ori imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară ori disprețului public, se pedepsește cu închisoare de la 2 luni la 2 ani sau cu amendă.”

Articolul 207

„Proba verității celor afirmate sau imputate este admisibilă, dacă afirmarea sau imputarea a fost săvârșită pentru apărarea unui interes legitim. Fapta cu privire la care s-a făcut proba verității nu constituie infracțiunea de insultă sau calomnie.”

20. Articolele relevante din Codul civil prevăd următoarele:

Articolul 998

„Orice faptă a omului, care cauzează altuia prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșeală s-a ocazionat, a-l repara.”

Articolul 999

„Omul este responsabil nu numai de prejudiciul ce a cauzat prin fapta sa, dar și de acela ce a cauzat prin neglijența sau imprudența sa.”

ÎN DREPT

I. Asupra pretinsei încălcări a art. 10 din Convenție

21. Reclamantul se plânge de faptul că, prin condamnarea sa la plata unei amenzi penale pentru insultă, i-a încălcat în mod nejustificat libertatea de exprimare, garantată de art. 10 din Convenție, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

A. Asupra admisibilității

22. Curtea constată că cererea nu este vădit neîntemeiată în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, Curtea observă că nu este incident niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, cererea trebuie declarată admisibilă.

B. Asupra fondului

1. Argumentele părților

23. Guvernul nu contestă că această condamnare a reclamantului constituie o ingerință, însă consideră că aceasta era prevăzută de lege, urmărirea scopul legitim al protecției reputației altora și era necesară într-o societate democratică. Cu privire la acest ultim aspect, evidențiază că reclamantul a făcut afirmații grave împotriva unui simplu particular care beneficiază, conform jurisprudenței Curții, de o protecție mai mare a vieții sale private.

24. În plus, Guvernul consideră că afirmațiile reclamantului nu aveau o bază factuală suficientă și că partea interesată nu a acționat cu bună-credință. Pe de altă parte, atrage atenția asupra faptului că cercetarea penală pornită împotriva lui P.D. se referea la fapte diferite de cele din articolul litigios.

25. În fine, acesta consideră că, folosind cuvinte precum „jaf” și „a păcălit” cu privire la P.D., reclamantul a depășit doza de exagerare permisă, dând dovadă de o lipsă de etică profesională.

26. În ceea ce îl privește pe reclamant, acesta obiectează că ingerința pe care a suferit-o era prevăzută de lege în sensul jurisprudenței constante a Curții, în măsura în care instanțele interne nu au explicat prin ce anume faptele comise, analizate în lumina comportamentului său, constituiau infracțiunile pentru care a fost condamnat.

27. În opinia sa, P.D. era o persoană publică: era președintele secției locale a unui partid politic reprezentat atât în Parlament, cât și în instituțiile locale și era cunoscut și pe

plan local în calitatea sa de pastor. Așadar, limitele acceptabile ale unei critici care îl vizează pe P.D. trebuie să fie mai largi, incluzând și o anumită doză de exagerare.

28. De asemenea, reclamantul susține că a făcut cercetări amănunțite asupra subiectului înainte de publicarea articolului și că a fost de bună-credință, cuvintele sale înscriindu-se în etica profesională care se impune unui ziarist.

29. În fine, reclamantul argumentează că o amendă similară cu a sa a fost considerată de Curte ca fiind severă în *Cauza Sabou și Pîrcălab împotriva României*, nr. 46.572/99, §§ 17 și 42, 28 septembrie 2004.

2. Precizarea Curții

30. Curtea dorește să reamintească principiile fundamentale care se desprind din jurisprudența sa cu privire la libertatea de exprimare (vezi, printre multe altele, *Sabou și Pîrcălab*, menționată mai sus, §§ 33-36; *Cumpănă și Mazăre împotriva României* [MC], nr. 33.348/96, §§ 88-91, 93, 98-99 CEDO 2004-XI; *Nikula împotriva Finlandei*, nr. 31.611/96, §§ 44-46, CEDO 2002-II; *Boldea împotriva României*, nr. 19.997/02, §§ 44-47, 54-55, CEDO 2007-... (extrase); și *Guja împotriva Moldovei* [MC], nr. 14.277/04, § 69-78, CEDO 2008-...).

31. În speță, Curtea constată în primul rând că existența unei ingerințe în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare nu face obiectul unei controverse între părți. În continuare, reamintește că a constatat deja că textele pe care s-au întemeiat instanțele interne constituie o „lege” în sensul jurisprudenței Curții (*Sabou și Pîrcălab*, citată anterior, § 37) și constată că aceasta urmărea un scop legitim, și anume protecția reputației altor persoane.

32. În ceea ce privește proporționalitatea ingerinței, Curtea observă că instanțele interne l-au condamnat pe reclamant pe latură penală, apreciind că, prin intermediul articolului său, a adus atingere onoarei lui P.D. Prin urmare, rămâne de analizat dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a justifica condamnarea erau pertinente și suficiente (*Boldea*, citată anterior, §§ 53-54).

33. Curtea constată că articolul litigios aborda subiecte de interes general și deosebit de actuale pentru societatea românească, și anume șomajul, posibilitățile de a găsi un loc de muncă în străinătate și pretinsa corupție din administrație. Aceasta mai observă că afirmațiile reclamantului nu se refereau la aspecte din viața privată a lui P.D., ci la acțiunile sale în domeniile menționate mai sus (*Sabou și Pîrcălab*, §§ 38-39; și *Nikula*, § 51, hotărâri menționate mai sus). Pe de altă parte, constată că activitățile lui P.D. criticate de reclamant și care au dus la condamnarea sa vizează strict aceste subiecte de interes general.

34. În plus, indiferent că afirmațiile reclamantului reprezintă imputări ale unor fapte sau judecăți de valoare, faptele relatate de reclamant nu erau lipsite de bază factuală suficientă, lăsând la o parte greșeala privind numărul participanților la cursurile organizate de P.D. (*Boldea*, citată anterior, §§ 54-55). Or, această eroare în sine nu poate duce la concluzia că reclamantul a acționat cu rea-credință. În plus, instanțele interne nu au reținut niciodată reaua-credință a reclamantului în această privință. Pe de altă parte, Curtea observă că instanțele nu au analizat elementele subiective ale infracțiunilor imputate reclamantului; concret, acestea nu au explicat de ce acțiunile reclamantului constituiau una sau ambele infracțiuni menționate, mulțumindu-se să stabilească faptele și să tragă direct concluzia vinovăției sale. 3

5. Curtea mai constată că termenii folosiți de reclamant în articolul său nu au fost considerați de partea lezată sau de instanțele interne ca vădit ofensatori (*Mamère împotriva Franței*, nr. 12.697/03, § 25, CEDO 2006-...).

36. Pentru aceste motive, Curtea apreciază că atitudinea reclamantului analizată global demonstrează că a acționat cu bună-credință și că afirmațiile sale se înscriu în doza de exagerare și de provocare acceptabilă (vezi *Prager și Oberschlick împotriva Austriei*, Hotărârea din 26 aprilie 1995, seria A nr. 313, p. 19, § 38; și, *per a contrario*, *Cumpănă și*

Mazăre, citată anterior, § 104; *Stângu și Scutelnicu împotriva României*, Hotărârea din 31 ianuarie 2006, nr. 53.899/00, § 51; *Ivanciuc împotriva României* (dec.), nr. 18.624/03, 8 septembrie 2005; și *Titei împotriva României* (dec.), nr. 1.691/03, 23 mai 2006).

37. Aceste elemente îi sunt suficiente Curții pentru a constata că soluția de condamnare a reclamantului a fost disproporționată față de scopul legitim urmărit și că autoritățile naționale nu au oferit motive pertinente și suficiente pentru a o justifica. Prin urmare, ingerința suferită de reclamant nu poate fi considerată „necesară într-o societate democratică”. În consecință, a avut loc încălcarea art. 10.

II. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

38. Conform art. 41 din Convenție,

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

39. Din perspectiva art. 46 din Convenție, reclamantul solicită redeschiderea procesului său, achitarea sa și rectificarea cazierului său judiciar. Or, Curtea observă că aceste cereri se referă la executarea acestei hotărâri, care intră în competența Comitetului de Miniștri.

40. Reclamantul mai solicită, din perspectiva art. 41, suma de 19,88 euro (EUR) cu titlu de daune materiale, reprezentând valoarea în euro a amenzii penale, și 5.000 EUR cu titlu de daune morale pe care le-a suferit.

41. În ceea ce privește prejudiciul material, Guvernul nu contestă valoarea amenzii plătite de reclamant și consideră că o constatare a încălcării ar fi suficientă pentru a acoperi prejudiciul moral.

42. Curtea apreciază oportun să îi acorde reclamantului 19,88 EUR cu titlu de daune materiale și 1.000 EUR cu titlu de daune morale.

B. Cheltuieli de judecată

43. Reclamantul mai solicită și suma de 2.631 EUR pentru cheltuielile angajate în fața Curții, reprezentând onorarii de avocat, sumă care să fie plătită direct avocatului său. Au fost depuse la dosar o copie a contractului de asistență încheiat de reclamant și apărătorul său, precum și o prezentare detaliată a activității avocatului.

44. Guvernul nu se opune acordării către reclamant a unei sume care să corespundă cu cheltuielile necesare și observă că avocatul a trimis pretențiile reclamantului, făcând trimitere la o altă cerere, și că a fost nevoie ca Guvernul să verifice documentele din cele două dosare pentru a deduce că observațiile se refereau într-adevăr la dosarul de față.

45. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care li s-au stabilit realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil. În speță, ținând cont de elementele aflate în posesia sa și de criteriile menționate mai sus, Curtea îi alocă avocatului reclamantului, pentru procedura de la Strasbourg, suma de 2.631 EUR, mai puțin 850 EUR care i-au fost deja plătiți de Consiliul Europei pentru asistența judiciară, adică în total 1.781 EUR.

C. Dobânzi moratorii

46. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA:

1. declară cererea admisibilă;

2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 10 din Convenție;

3. hotărăște:

a)ca statul pârât să îi plătească reclamantului, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, conform art. 44 § 2 din Convenție:

19,88 EUR (nouăsprezece euro și optzeci și opt cenți), sumă care va fi convertită în

(i) moneda statului pârât, pentru daunele materiale, plus orice sumă care ar putea fi datorată cu titlu de impozit;

(ii) 1.000 EUR (una mie euro), sumă care va fi convertită în moneda statului pârât, pentru daunele morale, plus orice sumă care ar putea fi datorată cu titlu de impozit;

b)ca statul pârât să îi plătească avocatului reclamantului suma de 1.781 EUR (una mie șapte sute optzeci și unu euro) pentru cheltuieli de judecată;

c) ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;

Întocmită în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 7 octombrie 2008, pentru aplicarea art. 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall,

președinte

Santiago Quesada,

grefier